

HISTORISCHE VAARDIGHEDEN

POLITIEKE, ECONOMISCHE EN CULTURELE GESCHIEDENIS HERKENNEN

Er bestaat een duidelijk verschil tussen politieke (macht) geschiedenis, economische (geld) geschiedenis en culturele (kunst en wetenschap) geschiedenis. Het kenmerkend aspect dat hier centraal staat is 'rationeel optimisme en 'verlicht denken' werd toegepast op alle terreinen van de samenleving: godsdienst, politiek, economie en sociale verhoudingen'. De Verlichting heeft dus op allerlei terreinen in de samenleving invloed gehad. In de bronnen op de volgende bladzijde komen de gevolgen van de Verlichting aan bod. Lees de bronnen en geef per bron aan:

- of het in de bron gaat om een politieke, economische of culturele verandering en
- om welke verandering het precies gaat.

bron 1 – Adam Smith schreef in 1776:

'Ieder individu werkt noodzakelijkerwijs om de jaarlijkse opbrengst van de samenleving zo groot mogelijk te maken. Met het steunen van de binnenlandse bedrijvigheid, probeert hij de eigen opbrengsten zo groot mogelijk te maken. Door het nastreven van eigen belang, bevordert hij de binnenlandse bedrijvigheid.'

bron 2 – Montesquieu beschrijft in 1748:

'Wanneer de uitoefening van de wetgevende en van de uitvoerende macht aan één persoon of aan één instantie toebehoort, dan is er geen vrijheid omdat men kan vrezen dat de alleenheerser of instantie naar willekeur wetten kan geven, die hij ook willekeurig kan uitvoeren. Er bestaat ook geen vrijheid waar de rechterlijke macht niet gescheiden is van de wetgevende en de uitvoerende machten. En dus moet de macht gescheiden worden over verschillende instanties.'

bron 3 – Een gedicht door Hieronymus van Alphen uit 1778:

'Mijn speelen is leeren, mijn leeren is speelen,
En waarom zou mij dan het leeren verveelen?
Het lezen en schrijven verschaft mij vermaak
Mijn hoepel, mijn priktol verruil ik voor boeken;
Ik wil in mijn prenten mijn tijdverdrijf zoeken;
't Is wijsheid, 't zijn deugden, naar welken ik haak.'

bron 4 – John Locke beschrijft in 1690:

‘Wanneer de instanties door een slecht bestuur hun recht en hun macht verbeuren, dan keert de hoogste macht bij de gemeenschap terug, en het volk heeft het recht soeverein te handelen en de wetgevende macht zelf uit te oefenen of een nieuwe regeringsvorm op te richten, en de hoogste macht - die het volledig en onbeperkt bezit – in eigen hand te houden.’

bron 5 – Een fragment uit de Verklaring van de rechten van de mens en de burger (1789):

1. De rechten van de mens in de samenleving zijn vrijheid, gelijkheid, veiligheid en eigendom;
 2. De gelijkheid bestaat hierin dat de wet dezelfde is voor iedereen. De gelijkheid kent geen onderscheid van geboorte en geen erfenis van machten;
 3. Niemand mag gedwongen worden te doen hetgeen de wet niet beveelt.
-
-